

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ЧНУ ім. Петра Могили

Клименко Д.П.

«» 2016 р.

ПРОГРАМА

вступних фахових випробувань для зарахування на навчання здобувачів
за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Схвалено Вченою радою ЧНУ

Протокол № 41 від 01.07.2016 р.

Розглянуто та затверджено

кафедрою економіки

підприємства

Протокол № 12 від 01.07.2016 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ.....	4
2. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНОСТІ АБІТУРІЄНТІВ.	18
3. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУ- ВАННЯ ТА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА.....	19
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУ- ВАННЯ.....	20
5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	21
ДОДАТКИ.....	23
Додаток А. Зразок екзаменаційного білету.....	23

ВСТУП

Програма розроблена для вступних фахових випробувань на навчання здобувачів за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Мета фахового випробування полягає у перевірці наявних знань і навичок, отриманих здобувачами в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» або «магістр».

Майбутній здобувач для успішної підготовки за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» повинен мати вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» або «магістр» та здібності до здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Головні завдання фахового вступного випробування полягають у тому, щоб вступники продемонстрували:

- навички здійснювати збирання, аналіз й обробку даних, що необхідні для розв'язання поставлених економічних задач;
- здатність здійснювати пошук та обґрунтування підприємницької та наукової ідеї;
- вміння вибрати інструментальні засоби для обробки економічних даних у відповідності з поставленою задачею, аналізувати отримані результати розрахунків і обґрунтувати висновки;
- здатність обґрунтовувати цілі дослідницької діяльності та стратегії їх розвитку;
- вміння розробляти плани розвитку підприємства та інноваційно-інвестиційні проекти різних напрямків;
- здатність проаналізувати дані, що необхідні для розрахунку економічних показників діяльності суб'єктів господарювання;
- здатність використовувати для розв'язання аналітичних і дослідницьких задач сучасні технічні засоби і інформаційні технології.

Фахове вступне випробування включає один модуль і охоплює питання з нормативних фахових дисциплін «Політекономія», «Економіка підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Проектний аналіз», «Потенціал і розвиток підприємства», «Стратегія підприємства», «Економіка і організація інноваційної діяльності».

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Модуль 1 «Підприємництво як сучасна форма господарювання»

Тема 1. Наукові засади підприємництва.

Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної науки.

Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: сутність і структура. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Витрати виробництва як передумова виробництва. Види витрат виробництва. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку. Норми прибутку і фактори, що на неї впливають

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Капітал підприємства. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Підприємницький дохід. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Позичковий капітал і процент. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Процент та його економічна природа. Сутність кредиту та його форми. Капітал у сфері торгівлі. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів. Рентні відносини.

Тема 2. Створення підприємства та його ресурсне забезпечення.

Підприємницька ідея, її джерела та методи пошуку. Вибір типу підприємства та обґрунтування цілей. Організація процесу створення: формування установчого договору, статуту, тарифна угоди. Колективний договір. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Процедура ліцензування підприємницької діяльності. Взаємовідносини новоствореного суб'єкта господарювання з банком. Особливості кредитування малого бізнесу.

Загальна характеристика підприємницьких договорів (контрактів, угод). Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності. Типова структура договору. Оферта та її види.

Форми співробітництва: у сфері виробництва (спільне підприємство, виробнича кооперація, лізинг, проектне фінансування, ліцензування, підрядне виробництво), у сфері торгівлі (бартер, зустрічна торгівля і комерційна триангуляція, у сфері фінансових відносин (факторинг і комерційний трансфер).

Поняття, класифікація та структура персоналу. Визначення чисельності окремих категорій працівників. Продуктивність праці, як економічна категорія. Методи вимірювання та показники рівня продуктивності праці. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці, фактори впливу. Поняття і види заробітної плати. Функції і шляхи росту заробітної плати. Тарифна система як основа організації оплати праці. Форми і системи оплати праці. Планування фонду оплати праці на підприємствах. Система участі в прибутках.

Поняття, класифікація і оцінка основних фондів (ОФ). Знос основних фондів. Амортизація необоротних активів підприємства. Показники використання основних фондів.

Поняття оборотних фондів та оборотних коштів. Показники використання оборотних коштів. Нормування оборотних коштів.

Економічний зміст поняття “інтелектуальний капітал”. Класифікація видів інтелектуального капіталу. Типи інтелектуального капіталу. Сутність нематеріальних активів. Нематеріальні ресурси та їх класифікація. Захист прав використання нематеріальних активів.

Економічна сутність, структура та класифікація інвестицій. Джерела формування реальних інвестицій. Формування й регулювання фінансових інвестицій. Методичні підходи до оцінки ефективності реальних інвестицій. Методичні підходи до оцінки ефективності фінансових інвестицій.

Тема 3. Планування та зовнішнє середовище діяльності підприємства.

Планування як основна функція управління. Принципи планування. Види планів. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання, стабілізації, зростання. Функціональні підстратегії. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування.

Тактичне й оперативне планування діяльності підприємства. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства.

Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки і структура бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення й використання бізнес-планування в ринкових умовах господарювання.

Поняття й загальна характеристика зовнішнього середовища функціонування підприємства. Макро- та мікросередовище середовище функціонування підприємства. Фактори формування і розвитку зовнішнього середовища. Елементи макросередовища функціонування підприємства (природні, політичні, економічні, правові, технологічні, соціально-демографічні) та їх вплив на його діяльність. Основні елементи мікросередовища функціонування підприємства: постачальники, споживачі, конкуренти, державні органи, інформаційні джерела.

Тема 4. Організація діяльності підприємства.

Техніко-технологічна база виробництва. Управління техніко-технологічною базою підприємства. Формування і використання виробничої потужності підприємства

Виробничий процес: структура, принципи організації та цикли. Типи виробництва та методи організації виробничих процесів. Організація технічного обслуговування та підготовки виробництва. Менеджмент якості продукції (послуг). Сучасні системи управління процесами виробництва.

Поняття, завдання і функції логістики. Концепція логістичних ланцюгів. Управління запасами і рухом товарів. Закупівельна, виробнича і розподільна логістика. Організація складування запасів. Параметри регулювання запасів. Планування виробничих потреб. Взаємозв'язок логістики з виробничим плануванням. Управління рухом і розподілом готової продукції. Організація транспортування вантажів. Інформаційне забезпечення системи логістики.

Поняття та складові товарної політики. Розробка товарної політики. Принципи і типи цінової політики. Особливості формування цінової політики фірми. Порівняльна характеристика цінової політики виробничого та торговельного підприємств.

Тема 5. Потенціал і розвиток підприємства.

Основні типи структуризації потенціалу підприємства. Визначення та взаємозв'язок об'єктних і суб'єктних складових потенціалу підприємства.

Характеристика об'єктних складових потенціалу підприємства та їх оцінка: інноваційного, виробничого, фінансового та відтворювального. Виробничий потенціал підприємства, його елементна структура: потенціал землі, потенціал основних та оборотних фондів, потенціал нематеріальних активів, технологічний потенціал підприємства. Елементи фінансового потенціалу підприємства. Просте й розширене відтворення потенціалу підприємства.

Характеристика суб'єктних складових потенціалу підприємства та їх оцінка: науково-технічного, управлінського, маркетингового та потенціалу організаційної структури управління.

Зовнішні та внутрішні чинники, що обумовлюють розвиток нових форм та моделей підприємства. Економічні процеси, технологічні зміни, політико-правові умови розвитку. Еволюційна та революційна моделі розвитку підприємства. Основні риси моделі підприємства майбутнього.

Організаційний розвиток підприємства: поняття, значення та основні напрямки. Структурний та кадровий підхід до організаційного розвитку. Варіанти організаційного розвитку.

Порівняльна характеристика сучасної і майбутньої моделі управління підприємством. Економічні вигоди окремих моделей розвитку підприємства.

Тема 6. Інноваційна діяльність підприємства.

Поняття й змістова характеристика інноваційної діяльності та інноваційних процесів підприємства. Елементи та класифікація інноваційних процесів. Локальні й глобальні інновації (нововведення). Вплив нововведень на господарську діяльність підприємства.

Типи інновацій: товарна, технологічна, ринкова, маркетингова, управлінська, соціальна, екологічна.

Суб'єкти інноваційної діяльності та її правове забезпечення. Об'єкти інноваційної діяльності.

Визначення інноваційного продукту та інноваційного проекту.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу, його роль. Еволюційні й революційні форми НТП. Науково-технічні революції. Загальні й пріоритетні напрямки НТП. Прогресивні базові технології. Створення

синтетичних, композиційних та надчистих матеріалів. Нетрадиційні види енергії. Комплексна автоматизація і комп'ютеризація виробництва (процесів управління).

Організаційний прогрес як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних, соціальних та правових нововведень. Загальносистемний і внутрішньо суб'єктний напрямки організаційного процесу. Об'єкти організаційного процесу: організація виробництва й праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції організаційного процесу. Особливості розширеного інноваційного процесу.

Управління інноваційно-інвестиційним портфелем підприємства. Фінансова підтримка інноваційної діяльності та її джерела. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні.

Тема 7. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства. Фінансова діяльність, її роль і місце в управлінні підприємствами різних сфер бізнесу. Основні джерела фінансування діяльності підприємств і обчислення їх вартості використання. Джерела формування доходу і прибутку підприємства. Фінансова звітність підприємства: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал, звіт про рух грошових коштів.

Система показників рентабельності в управлінні підприємством. Класифікація різновидів доходу та прибутку підприємств: валовий дохід, чистий дохід, дохід за сферами діяльності, маржинальний дохід, валовий прибуток, оподатковуваний прибуток, чистий прибуток, реінвестований прибуток тощо. Методика обчислення рентабельності: продукції, продажу, виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу.

Зростання прибутковості діяльності підприємства під впливом дії окремих чинників. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України. Методичні основи аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення. Методи вимірювання ймовірності банкрутства

Питання для підготовки з модулю 1 «Підприємництво як сучасна форма господарювання»

1. Економічні категорії та економічні закони, їх класифікація. Методи економічних досліджень. Функції економічної науки.

2. Закономірності виникнення та сутність капіталу. Первісне нагромадження капіталу. Постійний і змінний капітал.

3. Робоча сила як товар, її властивості, Чинники, що визначають величину вартості і ціну товару робоча сила. Заробітна плата.

4. Кругообіг і оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Зношування основного капіталу, його види і типи. Амортизація і норма амортизації.

5. Промисловий капітал і витрати виробництва, їх склад і структура. Прибуток як економічна категорія. Норма і маса прибутку та чинники, що визначають їх динаміку.

6. Торгівельний капітал, його сутність функції і роль в сучасних економічних системах. Витрати обігу і торговельний прибуток.

7. Позичковий капітал, його генезис і сутність. Позичковий відсоток, його норма. Розподіл прибутку на підприємницький дохід і процент.

8. Кредит, його сутність, функції та роль у сучасних економічних системах. Основні форми кредиту.

9. Зміст, ознаки і основні принципи підприємства і підприємницької діяльності.

10. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Основні типи підприємств, їх класифікація, переваги та недоліки.

11. Власність на землю, її місце в системі аграрних відносин.

12. Форми підприємництва і типи підприємств у сільському господарстві.

13. Теорія земельної ренти та її форми. Диференціальна рента I і II, їх сутність, механізм утворення і привласнення. Монопольна рента, абсолютна земельна рента.

14. Ціна землі, її тенденції за сучасних умов.

15. Конкуренція: сутність, форми і роль в сучасних економічних умовах.

16. Підприємство як самостійна ланка виробничої сфери, його цілі та головні напрямки діяльності

17. Сутність, значення та функції підприємництва.

18. Типологія, середовище та активізація підприємництва.

19. Організаційно-правові форми підприємств.

20. Система факторів зовнішнього середовища.

21. Сутність і функції процесу управління.

22. Методи управління діяльністю підприємств.

23. Лінійна організаційна структура управління підприємством.

24. Лінійно-функціональна організаційна структура управління підприємством.

25. Функціональна організаційна структура управління підприємством.

26. Дивізійна організаційна структура управління підприємством.

27. Матрична організаційна структура управління підприємством.

28. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

29. Ринок, його економічна суть.

30. Функції ринку. Види ринку.

31. Інфраструктура ринку.

32. Загальна характеристика продукції. Виробництво продукції.

33. Поняття та складові товарної політики.

34. Розробка товарної політики.

35. Принципи і типи цінової політики.
36. Особливості формування цінової політики фірми.
37. Система планів підприємства. Етапи та методи планування.
38. Поняття, зміст і структура бізнес-плану.
39. Обґрунтування рішення про збільшення виробничої потужності.
40. Поняття, класифікація та структура персоналу.
41. Продуктивність праці як економічна категорія. Методи вимірювання та показники рівня продуктивності праці.
42. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці, фактори впливу.
43. Поняття і види заробітної плати. Функції і шляхи збільшення заробітної плати.
44. Тарифна система як основа організації оплати праці. Форми і системи оплати праці.
45. Планування фонду оплати праці на підприємствах. Система участі в прибутках.
46. Економічний зміст поняття “інтелектуальний капітал”.
47. Класифікація видів інтелектуального капіталу. Типи інтелектуального капіталу.
48. Сутність нематеріальних активів. Захист прав використання нематеріальних активів.
49. Нематеріальні ресурси та їх класифікація.
50. Поняття, класифікація і оцінка основних фондів (ОФ).
51. Знос основних фондів.
52. Амортизація необоротних активів підприємства.
53. Показники використання основних фондів.
54. Поняття оборотних фондів та оборотних коштів.
55. Показники використання оборотних коштів.
56. Нормування оборотних коштів.
57. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства.
58. Виробнича потужність підприємства.
59. Матеріально-технічне забезпечення виробництва.
60. Виробнича логістика як підсистема логістики підприємства.
61. Моделі організації управління матеріальними потоками в логістичних системах.
62. Операційна діяльність та принципи її організації.
63. Характеристика різних типів виробництва.
64. Способи поєднання операцій технологічного циклу.
65. Поточковий метод організації виробництва.
66. Непотоковий метод організації виробництва.
67. Прямолінійний метод нарахування амортизації.
68. Виробничий метод нарахування амортизації.
69. Кумулятивний метод нарахування амортизації.
70. Вплив НТП на технічний розвиток підприємства.
71. Міжорганізаційні відносини.

72. Економічне прогнозування діяльності підприємства.
73. Типи підприємницької діяльності.
74. Договірні взаємовідносини в бізнесі.
75. Інтеграційні форми підприємств та організацій.

2. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНОСТІ АБИТУРІЄНТІВ

Оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» або «магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» передбачає, що здобувачі повинні мати диплом спеціаліста або магістра із зазначеного напрямку, що передбачений правилами прийому, вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих економічних дисциплін, педагогічної та наукової діяльності.

Фахове випробування сприяє виявленню здібностей у майбутніх здобувачів за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії до здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Здобувач повинен вміти:

- вільно орієнтуватися в основних економічних поняттях і категоріях;
- проявити володіння основними методологічними принципами пізнання і вміння застосовувати їх для аналізу складних економічних процесів сучасності;
- самостійно і логічно викладати матеріал та вміти робити відповідні висновки та узагальнення;
- давати правильні оцінки різним економічним явищам і процесам;
- вміти використовувати комп'ютерну техніку для розв'язання економічних задач у режимі користувача;
- вміти набувати нових знань, застосовуючи сучасні інформаційні освітні технології.

Здобувач повинен знати:

- основні категорії економічної науки, теоретичні основи і закономірності функціонування економіки, розуміти багатоманітність існуючих економічних систем у сучасному світі;
- мати системні уявлення про структури і тенденції розвитку української і світової економіки;
- розуміти суть інституціональних перетворень в економіці, знати про основні економічні інститути і принципи їх функціонування;

- знати механізм і принципи прийняття і реалізації економічних та управлінських рішень на мікро- і макрорівнях;
- володіти методами економічного аналізу різних мікро- і макропроцесів;
- правову базу функціонування підприємства;
- конкретні форми і методи господарювання на рівні підприємства;
- особливості організації господарсько-комерційної діяльності підприємства.

3. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Вступні випробування охоплюють дисципліни «Політекономія», «Економіка підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Проектний аналіз», «Потенціал і розвиток підприємства», «Стратегія підприємства», «Економіка і організація інноваційної діяльності». Вступні випробування проводяться у вигляді письмового іспиту.

Екзаменаційний білет складається із 2 теоретичних питань та 30 тестів з 1 вірною з 4 відповідей в кожному.

Зразок білету вступного фахового випробування наведений у Додатку А.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

При перевірці питань кожне з них оцінюється у 5 балів, кожен тест у 3 бали. Таким чином, здобувач максимально може отримати 100 балів. Набрані бали включаються до загального вступного рейтингу студента.

Шкала оцінювання знань студентів є такою:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
		екзамен
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

Встановлені критерії оцінювання достатності знань здобувачів при вступі на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» є такими:

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 «Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
75 – 89 «Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, може мати місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів.
60 – 74 «Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1– 59 «Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008.
2. Башнянин Г. Політична економія. Підручник для вузів. К.: Ніка-центр Ельга, 2000.

3. Васильков В.Г., Дзюбенко Л.М. Організація виробництва: навч. метод. посібник для самот. вивч. диск. – К.: КНЕУ, 2003. – 241 с.
4. Гальчинський А. С., Єщенко П.С., Палкін Ю. І. Основи економічних знань: Навч. пос. –К.:Вища школа,2002.
5. Горлачук В.В., Яненко І.Г. Економіка підприємства. Навчальний посібник /В.В.Горлачук, І.Г.Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344с.
6. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул [та інші] ; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2010. – 364 с.
7. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н.П. [та інші] ; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.
8. Організація і управління процесами виробництва : навч. посіб. / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К. : КНЕУ, 2011. – 503 с.
9. Основи економічної теорії. Підручник / За ред. А.А.Чухна.-К.:Вища шк., 2001.
10. Основи економічної теорії. Підручник: у 2 кн./за ред. Ю.В.Ніколенко, К.:Либідь., 1998.
11. Палехова В.А. Політична економія: [навч. посіб.]/ В.А.Палехова.– Миколаїв, 2001. – 172с.